

el vol amb bons avions.

Volable. Volada [fi S. xv, *Passi en cobles*]. De la primera volada «jovenets de menys de 20 anys»: «Una viudeta que hi ha --- / ella festeja 'ls fadrins de la primera volada», *Romllo*. (reco. a Vic, MilàF, 352.6). En lèxics des del DTo. 1670 i Lacav. «Canta y voga 'l mariner / tot solet a dins la nau; / y al fons serè del cel blau / aguayta l'estel primer / --- / y sobre 'l mar en bonança, / vola adormida, la nit; / lo vent dolç de la ribera / papalloneja pel mar / y fa l'aygua tremolar / ab sa volada lleugera; / ab lo cant del mariner, / porta a les ones llunyanes / perdudes veus de campanes / y aromes de taronger», Costa (1875, *Marina*, v. 8, 12, ed. 1924, p. 41).

Volada en sentit concret: «ràfec, alero»: 'plovía, però gairebé no m'he mullat, aprofitant les volades, que són els paraigües dels pobres', *DAG*; «davant de la Seu, y baix de les escales, és lo carrer Major, que no és molt ample, estrenyent-lo les moltes bolades, que en los més dels carrers n'hi ha», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 52). «Llum --- dibuxant les volades dels balcons», Em Vilanova, *EntreFam.*, 80. No és exclusivament val., per més que Valor-Giner el posen com a llur preferit al marge de ràfec del Dfa. (1955). Moll el registra a Mallorca, Men., CdPna., Sueca, Pego i Alcoi (BDC xxiii, 35; xx, 116, 269; xvi, 18).

Voladís (Joaquim Ruyra, 1903, *Marines i Boscatges*) 'fugisser, voliadís, agitat fàcilment pel vent' (no crec que entengui bé el diccionari Alcover-Moll les altres accs. que li atribueix: «aquells ulls negats d'aigua --- voltats d'unes parpelles pansides i emporxats per unes celles aspres i voladisses, aquelles galtes esllanguides ---», «els mariners s'havien reanimat --- més llur paraula m'inspirava una indiferència supina, per lo qual no hi parava atenció i no en recollia sinó frases voladisses», *El rem de Trenta-quatre* (= *Pinya de Rosa II*, 59, 105); «Avui el cel serà més alt, més voladís...», Màrius Torres. *Voladissa* [Ruyra, *Entre Flames*]. *Volador* [c. 1400]: «Scipiò ordona --- batayla --- lo costat sinistre comana a Lèlio --- acompanyat de gran cavalleria, la qual va engir e entorn --- ab cavals leugers, quasi voladors», *AntCanals* (NCL., 62.16). Substantivat en el Sud val. per a un indret on volen o s'hi porten a volar ocells: indret dit *el bolaor* a Mutxamel, *el bolaor de kòrps* Alfàs, 1963. Mena de peix men. *DAG*, BDC x, 177.

Voladura 'ràfec' 1890, i mall. 'enrabiada' *DAG*; acc. més recent, i més coneguda, avui: 'acció de fer volar per explosió un pont etc.'; però també: *voladúria* «quina voladúria d'ocells!» *DAG*. Mot predilecte de Verdguer que l'usà ja el 1867 (supra), en els *Idillis i Cants Místics*, i en altres passatges de l'*Atl.* ja versió de 1867: «--- sos polsos / besan a voladúries ayres d'olor de mel / --- s'ouhen murmuris dolsos ---» (II, 23b), canviat en la versió del 1878; però en aquesta: «Hesperis --- / somia encara estrènyer les filles que no té; / y aprés, en l'ayre veure-les pujar ab gran cantúria, / com blancs tudons que deixan llur niu en les eures, / y al fer-se fonedissa pel cel la voladúria, / girar-se-li, y que hi vole signar-li rialleres. / —Ja vinc

—diu, y 's desperta ---», *Atl.* v, 5c; i ja en una primerenca narració, de 1868: «--- recorts passaven per ma front, a voladúrias» (*Inèd.*, Casac. I, 167). *Volall* [*vola*] 'papallona' (Gxa., *DAG*). *Volament* [*Li. Contempl.*]. *Volera*.

Volander 'que es mou pel vent o altra causa lleugera' [Lab.]: «Si no aprofit una estoneta volendera, encara que gens a propòsit per escriure, primer ens veurem que respongui», MrnAguiló (carta a MVAmér, 1870) (*BABL XII*, 104); Costa, *Trad. i F.*, 62; «El bosc, pels llunyedars, en l'ombra se perdia, / --- / estols de déus boscars poblaven la quimera, / una ona de perfums corria volendera, / deliris d'un encís, dolçors desconegudes... / ---», Alomar, *La Visió*, v. 11. *Volandera* [Belv. *bo*; Lab. 1840 Supl.] 'anella de cuiro, en basteria', 'cèrcol de planxa per reforçar la caixa' Bna. (Amades, BDC xxii, 224; navegació, BDC xii, 74). *Volandear* (Pons Mass., *Auca*, 13) (*DAG*). *Volanda* (argot, BDC vii, 65). *Volando. Volandó*.

Volandrina ribag. té ací el sentit d'oreneta (Llesp-Vilaller, 1953), allà el de papallona (Torre de Tàmurcia, i també Coll de Nargó) (*DAG*), en altres tots dos (Benasc, Ferraz, 107); en altres deu designar les carretetes, espècie de moixernons (*Canal de les Volandrines* entre Boí i la Farga de Caldes, 1970), els quals s'anomenen *bolandrins* a Bono, i *volandrinera* 'el redol d'herba negra on neixen els volandrins' (Llesp-Vilaller, 1953); però *Tossal de les Volandreres*, 2100 alt., 2 km. NO. de Bono, i *AlcM* recull *volandreta* 'oreneta' al Pont de Suert i Tremp; tenint en compte que en aranès és *bulandèia*, sense *r*, per a la papallona i l'oreneta, sembla que la *-r* sigui adventícia, per repercuissió, i que aquí hi ha en part descendents de HIRUNDO, -INIS —d'on l'oreneta cat. i la *golondrina* castellana—, però encreuat amb els derivats de VOLARE, que designen la papallona (*vola*, *voliana* etc., supra i infra); també és possible que en el nom del redol de carretetes hi hagi intervingut, ultra la comparació amb un vol de papallones, un derivat de BOLDRÓ o de *voludar*.

Volant [1398, *BMetge*]: adj.-part. «Radamantus --- les ànimes --- jutja --- e donada per ell la sentència, encontinent --- com a sageta volants, partints d'aquí van al loc on són damnades» (*Somni III*, NCL., 94.23); *volant* 'postilló, lacai' [1802, *DAG*; Belv.]; 'vehicle lleuger' [Belv.] «de tres germanes que som / --- / l'una es passeja amb volant, / l'altra amb galera, / i jo, pobreta de mi, / só marinera», versió de la cançó popular del *Mariner*, Amades (BDC xxii, 224) que hi dona també l'acc. 'roda del fre', 'peça del rellotge' [Belv.]; *volanter* «calesero» [Belv.]. Per a VOLANT 'mena de falç', d'etimologia diferent, V. aquell.

Un volant, peça de paper amb un escrit o senyal (en Belv. i Lab. encara només *paper volant*); navegació. BDC xii, 74; teixits, BDC iv, 162; terrisseria, BDC xiii, 51, 63; peça de vestir de pagesa mall. (MForzeza, infra, a *voleiar*). 'Peça llarga de fusta, en forma de perxa, que forma part de la poaranca, per aixecar aigua d'un pou de regar': «s'estava poueant en el seu pou, quan se li petà el volant de la poaranca, prop de l'ane-